

Mercedes Padrosa, la pianista desconeguda

En pocs anys, María Mercedes Padrosa Allué va passar d'un primer pis del número 13 del carrer de la Plateria de Girona als escenaris més importants dels auditoris i teatres mundials. La van batejar arreu com de «prestigio gerundense» i com «la pianista de las dos manos derechas».

Text > **LLUÍS BRUGUÉS**, exprofessor de la Universitat de Girona (UdG) i del Conservatori de Música Isaac Albéniz de la Diputació de Girona

Va néixer a Girona, a les 3 de la matinada del 3 de gener de 1892. Era la segona filla del matrimoni format per Enric Padrosa Basil (1857-1916), de Crespià, i Flora Allué Duazo (1866-1948), de Panticosa (Osca). El matrimoni s'havia casat a l'església del Mercadal l'1 d'agost de 1888 i va tenir set fills més: Josep Maria (1889), Josefa (1893), Enric (1894), Fernando (1896), Maria del Pilar (1906), Lluís (1908) i Maria Teresa (1909), tots nascuts a Girona excepte els tres últims, que van néixer a Barcelona. El pare, Enric, de solter, consta en el padró municipal de Girona, des de 1870, al carrer Cal-

derers, número 7, i, des de 1880, a la plaça de la Constitució, 11, on el seu pare tenia una sastreria. Des de 1889, ja casat, vivia al carrer de la Plateria com a «propietario y empleado», i actuava també com a agent de negocis. A principis del nou segle, la família es traslladaria al número 15 del carrer dels Ciutadans. Per la influència que va exercir en els estudis i en la carrera de la seva filla Mercedes, ens hem endinsat en la seva trajectòria professional i hem descobert un pare empenedor i aventurer. Havia estudiat el batxillerat a l'Institut de Girona i entre 1892 i 1896 va exercir d'inspector de timbres i tabacs de l'Estat, alhora que treballava com a oficial del Banc d'Espanya. Sembla ser, però, que la seva activitat més destacada va ser la de gestionar les seves mines de plom, coure i plata, unes de la seva propietat i d'altres en règim de concessió, repartides entre les poblacions de Queralbs, Rocabrúna (Beget), Sant Aniol de Finestres, Ogassa i Fornells (Sant Cristòfol de Toses), entre d'altres. La bona posició econòmica i el seu caràcter inquiet van fer que deixés totes les seves activitats professionals per dedicar-se a la prometedora carrera musical de la filla, que va seguir i guiar de prop en els seus estudis, amb una actitud d'exigència, salvant les distàncies, similar a la que va exercir Leopold Mozart amb el seu fill Amadeus.

Sense antecedents artístics coneguts, María Mercedes Padrosa va ser una nena prodigi. De ben petita ja demostrava un talent innat i una pre-

disposició per la música, i pel piano en concret, gens habitual. Quan encara era una nena, es traslladà a estudiar a Saragossa, segurament per influència d'Isidre Mollera i Solà-Calvet, professor de piano que exercia en aquella època, amb gran consideració, a Girona, i que portava els alumnes més avantatjats a examinar-se a l'Escola Nacional de Música de la capital aragonesa per tal de donar oficialitat als ensenyaments que impartia. Posteriorment va seguir estudis superiors a l'Escola Municipal de Música de Barcelona, amb Joaquim Canals, i tres anys consecutius amb Enric Granados. Durant aquests anys va rebre valuosos consells d'Emil von Sauer, que assistia amb regularitat a les classes de Granados, de qui era gran amic. Als disset anys i amb el nom encara de Merceditas Padrosa, donava concerts pel Midi francès, i un any després, el 10 de març del 1910, al Teatre Principal de Barcelona, on els crítics es mostraven perplexos pel seu talent i coincidien amb els elogis rebuts al país veí, on van qualificar-la d'«exquisita virtuosa del piano», segons recollia *La Vanguardia* el novembre del 1909.

Estudis a París

El 1911, acompanyada sempre del seu pare, ja era a París com a alumna de Louis Diémer, i el mes de juny va guanyar la primera Medalla i Diploma d'Honor al Concurs Internacional de Pianistes Virtuoses, que va tenir lloc a la Sala Gaveau, en competència amb 140 concursants de l'elit pianís-

>> Mercedes Padrosa, l'abril del 1936.
(Font: ABC)

>> Imatge extreta del programa del concert del 10 de febrer del 1910 al Teatre Principal de Barcelona.

tica mundial. La categoria del jurat (format per Gabriel Fauré, Raoul Pugno, Louis Diémer, Arthur de Greef, Emil von Sauer, Isidor Philipp i Ricard Viñes) feia d'aquest concurs un esdeveniment de primera magnitud. Amb tot, i sotmesa a la rigorosa i estricta disciplina del seu pare, va continuar la seva preparació de perfeccionament amb Diémer i després amb Ricard Viñes. Amb aquesta sòlida instrucció, va iniciar de ple la seva carrera de concertista amb una gira de concerts per les principals capitals europees. A Madrid, el compositor Emilio Serrano, organitzador dels concerts del Círculo de Bellas Artes, la va presentar al públic el 18 d'abril del 1912. Pocs anys després es podia llegir això a la premsa: «Los recitales dados en París, Madrid y Barcelona le proporcionaron enormes triunfos y un gran contrato para Londres, que no pudo cumplir por efectos de la guerra».

Va anar a Amèrica, i a finals de 1914, trobant-se al Perú, va establir la seva residència a Lima. La primera presentació va ser amb la Filarmònica, el 5 de desembre d'aquell any, amb èxit clamorós. El seu impuls vital i la seva

virtuositat van consagrar ben aviat la jove pianista. La van qualificar com la successora de la veneçolana Teresa Carreño, èxit que es va veure contrariat poc temps després per la mort del seu pare, a principis de 1916.

Mercedes Padrosa va tornar a Barcelona, on es va casar el 20 de juliol de 1916 a l'església de Santa Anna amb el violinista i promotor peruà Héctor Cabral Aranibar (Callao, 9.10.1889 - Lima, 15.1.1956), de família filharmònica; el seu germà José Maria era compositor, pianista i director d'orquestra. Héctor es va formar amb Próspero Marsicano i el gran Oswaldo Carreño i va debutar als set anys, interpretant *Playera* i *Zapateado*, de Sarasate. En aquells primers anys, la premsa peruana ja l'assenyalava com de «verdadera notabilidad» i d'«esperanza para el arte». Va ser secretari de l'Academia Nacional de Música el 1929, catedràtic de violí al conservatori i violinista de l'Orquesta Sinfónica Nacional des de la seva fundació fins a l'any 1945. A part de l'exitosa carrera en solitari i formant duet amb la seva esposa, va desenvolupar una intensa activitat acadèmica i de compromís per fer arribar la cultura musical al seu país. El matrimoni es va establir al districte de Miraflores, al carrer Leoncio Prado, 150, i va tenir dos fills: Pilar Mercedes (1922), casada el 1967 amb Agatino Ca-

>> Programa d'un concert ofert el desembre del 1939 a San Juan de Puerto Rico.

miniti, i Héctor Enrique (1927), casat el 1956 amb Sara Norma Chinchas Fernández. A la seva ciutat, Mercedes Padrosa va mantenir un contacte estret amb altres artistes i sovint era convidada a les tertúlies que es feien a casa de Rosalía Lavalle de Morales Macedo, fundadora de l'Hogar de la Madre, junt amb l'escriptor Carlos Raygada.

Família d'advocats

El fet que quatre dels germans de Mercedes, com a mínim, fossin advocats ens fa pensar que tal vegada el pare també ho era. En tot cas, tenim constància de l'exercici de l'advocacia d'Enric, Josep Maria, Lluís i Pilar. Aquesta última va esdevenir molt coneguda pels seus mèrits i per ser la primera dona col·legiada a Catalunya. Havia obtingut el títol de llicenciada en dret per la Universitat de Barcelona l'11 de gener de 1930. El Col·legi d'Advocats de Barcelona havia admès les dones per a l'exercici professional per via estatutària des de 1921, però la Pilar no va ser emancipada per la seva mare fins al 1929, en virtut d'una escriptura autoritzada pel notari Cesáreo Martínez. El 19 de febrer de 1930 va presentar la sol·licitud d'ingrés al Col·legi i va exercir de lletrada a partir de 1931. Els seus mèrits la van fer creditora de diverses distincions: Beca Maurici Serrahima, premi extraordinari de llicenciatura Duran i Bas, guanyadora de l'examen d'oposició i d'altres. Pilar Padrosa va ser secretària del Jurat Mixt del Treball de les Indústries Tèxtils i de la Confecció de Barcelona (1935), ponent del I Congrés Jurídic Català (1936), etc. Va ser baixa definitiva en el Col·legi d'Advocats el 1954.

Quan el cardenal Joan Benlloch i Vivó, bisbe d'Urgell i copríncep d'Andorra, va visitar l'Amèrica llatina com a enviat especial del Govern espanyol, en arribar al Perú l'any 1923, volgué conèixer Mercedes Padrosa. El matrimoni Padrosa-Cabral, en el seu honor, va oferir-li un concert al Regio Palacio de Torre-Tagle, residència de l'il·lustre prelat. Va ser tot un esdeveniment cultural i social. Quan el cardenal s'assabentà que Mercedes Padrosa acabava de tenir una filla, Pilar Mercedes, es va oferir a administrar-li el sagrament de la confirmació, cerimònia de la qual va ser padrina Carmen Rosa Leguía Swayne, filla del president de la República, Augusto Leguía Salcedo.

>> Padrosa, recolzada en un piano el 1917.
(Font: LA MAÑANA)

En diaris d'una vintena de països, no apareix una sola crítica negativa

>> Bust de Mercedes Padrosa realitzat per Artemio Ocaña el 1930. (Font: AMAUTA)

Tàndem artístic i pedagògic

Una vegada casats, van iniciar una gira per Espanya, el Marroc i altres països, amb una carrera concertística ascendent. A partir de llavors Cabral exercí també com a promotor. A ell se li deu la fundació de nombroses associacions i cicles de música: els Conciertos Padrosa-Cabral, destinats a difondre obres clàssiques i romàntiques, així com a estrenar composicions de música contemporània; l'Asociación de Conciertos, los Conciertos Íntimos. També va ser l'introduïdor a Lima dels concerts Daniel, que van significar les primeres visites de concertistes com Andrés Segovia o Claudio Arrau. Per a l'èxit de tots aquests projectes, a més a més dels seus dots com a organitzador, Cabral comptava amb l'atractiu artístic i el prestigi de la seva esposa.

Entre els anys 1929 i 1932, Padrosa va ser professora de piano de l'Academia Nacional de Música Alcedo, del Perú, antecessora del Conservatorio Nacional de Música, avui Universitat Nacional de Música. Alcedo (Jose Bernardo) és l'autor de l'himne nacional del Perú, compost el 1821. En aquests mateixos anys també hi consta com a

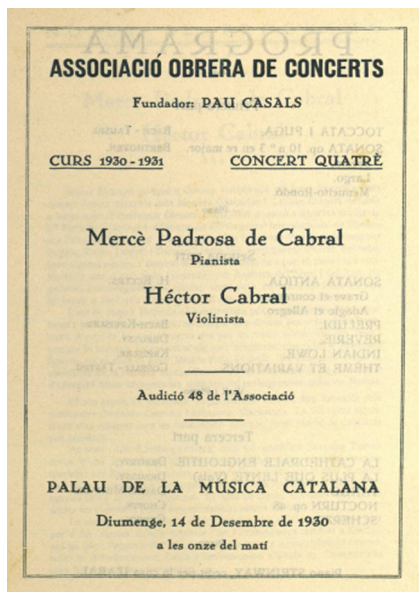
>> Padrosa durant un concert a l'Ateneu de Madrid el 1912.

professor de violí el marit de Padrosa, i el 1930 tots dos van tornar a Europa en comissió oficial, pensionats pel Govern del Perú, per estudiar l'organització dels conservatoris i escoles de música d'Europa. Es van establir dos anys a Barcelona, on Mercedes tenia la família. Des d'aquí alternaren el treball de recerca amb l'activitat concertística: concert al Palau de la Música i amb la Filharmònica de Barcelona, per exemple. En aquesta estada a Catalunya, el matrimoni va visitar Girona el setembre del 1930. Van fer una passejada per la ciutat i es van aturar davant de la casa on va néixer Mercedes. L'amfitrió, Tomàs Sobrequés, els va rebre amb tots els honors. La revista *Scherzando* va publicar: «Han visitat la nostra ciutat el notable violinista peruà Héctor Cabral i la seva esposa, Mercedes Padrosa, celebrada pianista filla de la nostra ciutat». Finalitzada l'estada a Catalunya, emprengueren una nova gira per diferents capitals: Itàlia, França i d'altres.

Simultàniament, l'any 1930, els trobem com a directors del seu propi institut, el Conservatorio Padrosa, al carrer Plateros de San Pedro, 126, ver-

>> La pianista, l'any 1917.
(Font: HERALDO DE MADRID)

>> Programa d'un concert a Barcelona el desembre del 1930.

tader viver de pianistes i violinistes. En un anunci a la premsa peruana, podem llegir: «Fundado por Mercedes Padrosa y Héctor Cabral, con el objeto de cooperar a la cultura musical del país, formando buenos elementos en condiciones de enseñanza ventajosa. El plan que se sigue en este Conservatorio marcha de acuerdo con el establecido en los principales centros filarmónicos de EEUU y Europa».

Elogis de la premsa mundial

Hem donat una mirada als diaris d'una vintena de països de diversos continents i no hem trobat una sola crítica negativa a la trajectòria artística de Mercedes Padrosa, excepte una, que no per respectable resulta curiosa.

Al *Boletín Musical de Madrid*, publicat el 27 de febrer de 1917, se li retreu la manca de repertori espanyol en els seus programes: «En todas partes el éxito ha coronado el arte maravilloso de nuestra bella compatriota, y los periodistas de Caracas, Habana, New York, Lima, Trinidad, Puerto Rico, Santiago, Concepción, Buenos Aires, Montevideo y Brasil, donde acaba de hacer una provechosa *tournee*, le dedican grandes artículos, conceptuándola como la concertista más completa de la época. En la mayoría de programas de estos conciertos, figuran obras de Bach, Wagner, Chopin, Liszt y otros autores, que Mercedes Padrosa interpreta con técnica insuperable y gigantesca ejecución. Es decir, obras españolas, ninguna... ¿Cuánto más no valdría que la prodigiosa artista española —como reza el cartel— después de tantos alardes de superioridad, que no le negamos, rindiéndose el debido culto al arte nacional, puesto que es española, y de España procura recabar aplauso? Aplaudiríamos entonces no sólo como artista, aplaudiríamos también, doblemente, como patriota. Pero invocar el nombre de tal, y de un arte superior que posee, y no hacer mérito de españolismo en el programa que anuncia, no se explica, no se concibe, ni se comprende, al menos en tierra española». Hem de dir que l'articulista no coneixia el seu repertori, perquè en molts casos hi trobem obres de Granados, Falla i del gironí Albéniz, per posar algun exemple.

Podríem omplir molts pentagrames elogiant l'art de Mercedes Padrosa. Omer Guiraud, compositor, organista i professor del Conservatori de París, escrivia al diari *L'Éclair* (1917): «Bajo sus dedos, tan ágiles como vigorosos, el piano vive y habla; ella le da su alma ardiente. Su fisonomía refleja cada una de las sensaciones que hace pasar al instrumento, ya con el fragor del trueno, ya con la dulzura de un arroyo que corre o de un rui señor que canta». *L'ABC de Madrid* (1936) la qualifica de «distinguida y bella artista del piano». *El Herald* (1917), de «dueña de una técnica insuperable» i de «la concertista más completa».

Mercedes Padrosa va ser premiada i reconeguda al llarg de la seva carrera. Moltes grans personalitats la van rebre en audiència, com per exemple la reina Victòria Eugènia l'any 1917. La municipalitat de Lima li va atorgar la Medalla d'Or de la ciutat l'any 1942, i el

>> L'artista gironina, el 1936. (Font: LA LIBERTAD)

Va ser premiada i reconeguda al llarg de la seva carrera

Conservatori li va concedir *post mortem* la seva màxima distinció. Va morir a la seva residència de Miraflores el 26 de juliol de 1972, a l'edat de 80 anys. Serveixin aquestes línies d'homenatge i record a aquesta il·lustre gironina.

>> La pianista, cap al 1910.
(Font: NUEVO MUNDO)